

ALFACA II

Βελτιστοποίηση της υποδοχής και της φροντίδας των ασυνόδευτων παιδιών μέσω διαρθρωτικής αύξησης της ποιότητας και της ποσότητας της οικογενειακής φροντίδας

ΒΙΩΣΙΜΗ ΥΠΟΔΟΧΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Διδάγματα που αντλήθηκαν κατά την
οικοδόμηση ενός βιώσιμου
συστήματος

Συγχρηματοδοτούμενο
από το Πρόγραμμα
REC της Ευρωπαϊκής
Ένωσης

Εισαγωγή

Το έργο Εναλλακτική Οικογενειακή Φροντίδα (ALFACA) II ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2018 και θα συνεχιστεί έως τον Ιούλιο του 2019. Κύριος στόχος του είναι η βελτίωση της υποδοχής και της φροντίδας των ασυνόδευτων παιδιών, με τη διαρθρωτική αύξηση της ποιότητας και της ποσότητας της οικογενειακής φροντίδας που μπορεί να τους προσφερθεί. Οι εταίροι του έργου βρίσκονται στις ακόλουθες χώρες: Βέλγιο, Κροατία, Κύπρος, Ελλάδα και Ιταλία. Υποστηρίζονται από τη γνώση και την εμπειρία που διαθέτει το ίδρυμα Nidos, ο ολλανδικός φορέας αναδοχής για τα ασυνόδευτα παιδιά που έχει την ευθύνη του έργου. Κατά τη διάρκεια του έργου, πρακτικές γνώσεις συλλέγονται και ανταλλάσσονται μεταξύ των συμμετεχόντων χωρών αναφορικά με την υφιστάμενη κατάσταση στην παροχή οικογενειακής φροντίδας για ασυνόδευτα παιδιά. Με τη βελτίωση του συστήματος της οικογενειακής φροντίδας, περισσότερα παιδιά μπορούν να τοποθετηθούν σε οικογένειες, που είναι ένας από τους στόχους της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Όπως το έθεσε και ένα πρώην ασυνόδευτο παιδί κατά τη διάρκεια της συνέντευξής του στο πλαίσιο αυτού του έργου: «Τα περισσότερα από τα πρώην ασυνόδευτα παιδιά που γνωρίζω δεν είχαν κάποιο δίκτυο όταν έγιναν 18 ετών. Οι ανάδοχες οικογένειες διαδραματίζουν καίριο ρόλο σε αυτό, καθώς έχουν μια φυσική σχέση με το παιδί, η οποία, συχνά, συνεχίζεται και μετά την ηλικία των 18».

Οι συνεργαζόμενοι εταίροι πραγματοποίησαν συναντήσεις εμπειρογνομόνων στις χώρες τους, όπου διάφοροι φορείς που συνεργάζονται ή επιθυμούν να συνεργαστούν στην υποδοχή από οικογένειες συναντήθηκαν και συζήτησαν για την τρέχουσα κατάσταση της οικογενειακής φροντίδας και τις μελλοντικές της εξελίξεις. Οι εταίροι χρησιμοποίησαν τις πληροφορίες που είχαν στη διάθεσή τους, σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα μιας έρευνας τεκμηρίωσης, για να συντάξουν εκθέσεις, σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση της οικογενειακής φροντίδας. Παράλληλα πραγματοποιήθηκε μια ανάλυση SWOT (ισχυρών σημείων/αδυναμιών/δυνατοτήτων/απειλών) και έγιναν συστάσεις αναφορικά με τα βήματα που απαιτούνται για τη δημιουργία ενός βιώσιμου συστήματος οικογενειακής φροντίδας. Αν και η κατάσταση διαφέρει από χώρα σε χώρα, εντούτοις υπάρχουν κάποια ζητήματα που είναι κοινά.

Οι πιο σημαντικές συστάσεις¹ που προέκυψαν από το έργο είναι οι εξής:

Συμμετοχή των παιδιών

Είναι πολύ σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των ασυνόδευτων παιδιών. Ως εκ τούτου, δόθηκε μεγάλη προσοχή στη συμμετοχή των παιδιών συμπεριλαμβάνοντας τις απόψεις τους στις συναντήσεις των εταίρων, τις συνεδριάσεις των εμπειρογνομόνων και τις εκθέσεις των χωρών. Αν και η σημασία της συμμετοχής των παιδιών αναγνωρίζεται από όλους τους εταίρους, έχει αποδειχθεί ότι, πραγματικά, είναι δύσκολο να εφαρμοστεί. Η νομοθεσία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, η άδεια που τυχόν απορρίπτεται από τον νόμιμο κηδεμόνα του παιδιού και η ιδέα ότι η εμπλοκή του παιδιού μπορεί να το επιβαρύνει είναι λόγοι για τους οποίους δεν μιλάμε στα παιδιά και δεν ζητάμε από αυτά τη συμβολή τους, παρά την προθυμία τους να μοιραστούν τις εμπειρίες και τις απόψεις τους. Όπως το έθεσε ένα πρώην ασυνόδευτο παιδί:

«Όλα τα άλλα ασυνόδευτα παιδιά που γνώρισα ήταν πάντοτε πρόθυμα να συνεισφέρουν και να μοιραστούν τις απόψεις και τις εμπειρίες τους, γεγονός που θα πρέπει να ενθαρρύνει τους

¹ Οι εκθέσεις των χωρών παρέχουν μια πλήρη επισκόπηση της υφιστάμενης κατάστασης στο Βέλγιο, την Ιταλία, την Κύπρο, την Ελλάδα και την Κροατία. Βρείτε περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα ALFACA II εδώ: <https://engi.eu/projects/alfaca-ii/>

επαγγελματίες να τα προσεγγίσουν και να λάβουν υπόψη τις απόψεις τους... Όταν αφήνετε τα παιδιά να συμμετέχουν, είναι σημαντικό, στη συνέχεια, να μοιράζεστε μαζί τους όλα όσα έγιναν με τη συμβολή τους, ώστε να αισθάνονται ότι λαμβάνονται σοβαρά υπόψη. Μπορεί να απογοητευθούν και να αποθαρρυνθούν αν δεν λάβουν ανατροφοδότηση και ενδέχεται, την επόμενη φορά, να μην δείξουν προθυμία να συμμετάσχουν».

Βελτίωση του συστήματος και του νομοθετικού πλαισίου

Όλες οι χώρες εταίροι έχουν διατυπώσει συστάσεις για τη νομοθεσία που αφορά την προστασία και υποδοχή ασυνόδευτων παιδιών. Τονίζουν τη σημασία της θέσπισης στην εθνική νομοθεσία του δικαιώματος τοποθέτησης σε ανάδοχη οικογένεια. Στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Κροατία, όπου πρόσφατα θεσπίστηκαν νέοι νόμοι, η εφαρμογή της νομοθεσίας δεν έχει ακόμη διασφαλιστεί πλήρως. Οι εταίροι υπογραμμίζουν την ανάγκη ενσωμάτωσης της νομοθεσίας και των ορθών πρακτικών στην πολιτική ή βελτίωσης των υφιστάμενων πολιτικών, ώστε η οικογενειακή φροντίδα να καταστεί βιώσιμη. Προκειμένου να υποστηριχθεί η περαιτέρω βιωσιμότητα, οι εταίροι του προγράμματος εξετάζουν επίσης την ανάγκη διαρθρωτικής διάθεσης οικονομικών πόρων στην οικογενειακή φροντίδα.

«Εντούτοις, ακόμα και χωρίς το νομοθετικό πλαίσιο, η θέσπιση κατάλληλων μηχανισμών υλοποίησης και η διαμόρφωση ενός συστήματος προστασίας των παιδιών μέσω μιας εναλλακτικής προοπτικής οικογενειακής φροντίδας, στη βάση πολιτικών, θα μπορούσε επίσης να αποφέρει καρπούς. Τέτοιες εξελίξεις θα διαμόρφωναν μία κοινή αντίληψη για την εναλλακτική οικογενειακή φροντίδα και θα αμφισβητούσαν το σημερινό μοντέλο φροντίδας σε ιδρύματα. Επιπλέον, η εμπειρία και οι βέλτιστες πρακτικές των μη δημόσιων φορέων στον τομέα της αναδοχής θα μπορούσαν να βοηθήσουν το ελληνικό κράτος προς αυτή την κατεύθυνση».

Ελλάδα

«Δημιουργία ενός σαφούς στρατηγικού (σχεδίου) για την ανάπτυξη ικανοτήτων εναλλακτικής φροντίδας για ασυνόδευτα παιδιά».

Κροατία

«Το πρώτο πράγμα που πρέπει να γίνει για να βελτιωθεί η εναλλακτική οικογενειακή φροντίδα είναι να επενδύσουμε στην αναδοχή σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και δημοτικό). Τα προβλήματα είναι, αφενός η έλλειψη πόρων και αφετέρου η κατανομή τους. Σε εθνικό επίπεδο, πρέπει γενικά να διατεθούν περισσότεροι πόροι στην προστασία των ασυνόδευτων παιδιών και ειδικότερα στην ενίσχυση της αναδοχής. Ο νόμος 47/2017 αποτελεί αναμφισβήτητα μία θετική εξέλιξη, αλλά αυτό που του λείπει είναι η διάθεση πρόσθετων πόρων για την καλύτερη επίτευξη της προστασίας των ξένων ασυνόδευτων παιδιών. Δυστυχώς, η παρούσα ιταλική κυβέρνηση έχει εντελώς διαφορετικές προτεραιότητες και πρόκειται να μειώσει τους πόρους που διατίθενται στο σύστημα υποδοχής των μεταναστών γενικά».

Ιταλία

Ανάπτυξη μεθοδολογίας

Όλοι οι εταίροι έχουν διατυπώσει την ανάγκη για περαιτέρω βελτίωση και ανάπτυξη της μεθοδολογίας της οικογενειακής φροντίδας στις χώρες τους. Η προσαρμογή και η ρύθμιση των λεπτομερειών των υλικών που παρέχονται από το ALFACA στην ειδική κατάσταση κάθε χώρας-εταίρου μπορεί να συμβάλει στην οικοδόμηση ενός βιώσιμου συστήματος στο οποίο περισσότερα παιδιά τοποθετούνται σε οικογένειες.

«Διευκόλυνση της εναρμόνισης των διαδικασιών και των δραστηριοτήτων στην καθημερινή πρακτική (υποστήριξη από την κινητή ομάδα έμπειρων επαγγελματιών, συμπεριλαμβανομένων των διαπολιτισμικών μεσολαβητών)».

Κροατία

«Επιτάχυνση των διαδικασιών αναδοχής: για παράδειγμα, μειώνοντας τη λίστα αναμονής των ασυνόδευτων παιδιών που χρειάζεται να τοποθετηθούν σε ανάδοχες οικογένειες και ελαχιστοποιώντας τις καθυστερήσεις στην πληρωμή του επιδόματος αναδοχής».

Κύπρος

Συνεργασία, δικτύωση και ανταλλαγή ορθών πρακτικών

Στις εκθέσεις των χωρών, όλοι οι εταίροι του έργου δηλώνουν την πρόθεσή τους να διευκολύνουν περισσότερο και να βελτιώσουν τη συνεργασία με διάφορους εμπλεκόμενους δρώντες. Η συνεργασία και η ανταλλαγή σε ευρωπαϊκό επίπεδο βοήθησαν τους εταίρους να μάθουν από τις προκλήσεις και τις ορθές πρακτικές των άλλων. Τους επέτρεψε να δουν το ζήτημα από μια διαφορετική οπτική και ως εκ τούτου είναι κάτι που συνιστάται.

Οι συναντήσεις εμπειρογνομόνων στις χώρες εταίρους που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου συγκέντρωσαν επαγγελματίες που εργάζονται με ασυνόδευτα παιδιά. Οι συναντήσεις αυτές υπήρξαν όχι μόνο εξαιρετικά ενημερωτικές, αλλά έδωσαν ταυτόχρονα την ευκαιρία στους επαγγελματίες να μοιραστούν γνώσεις και ορθές πρακτικές με αποτέλεσμα η δικτύωση τους να οδηγήσει σε θετικές συνέργειες. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτών των συναντήσεων έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες αποτίμησαν θετικά την ανταλλαγή πληροφοριών.

«Η συνεργασία μεταξύ δημόσιων φορέων και της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να ενισχυθεί ώστε τα έργα να καταστούν περισσότερο αποτελεσματικά. Ειδικότερα, οι δημόσιοι φορείς θα μπορούσαν να μεταβιβάσουν σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, ορισμένες φάσεις της διαδικασίας αναδοχής (π.χ. κατάρτιση, προσέγγιση ή υποστήριξη)».

Ιταλία

«Μία πρόσθετη σύσταση για το θέμα αυτό θα ήταν να εξεταστεί η θέσπιση ενός κοινού πλαισίου για τη βέλτιστη δικτύωση μεταξύ όλων των κρατικών αρχών και των συνεργαζόμενων φορέων, με ιδιαίτερη έμφαση στη σαφή κατανομή των καθηκόντων και της εργασίας και την τελειοποίηση των πρωτοκόλλων συνεργασίας, με στόχο τη διευκόλυνση του συντονισμού των διαδικασιών».

Ελλάδα

Ακαδημαϊκή συμμετοχή

Οι εταίροι του προγράμματος δήλωσαν ότι η συνεργασία με τα πανεπιστήμια για την αξιολόγηση, τη βελτίωση και την ανάπτυξη του συστήματος, των πολιτικών και των πρακτικών είναι πολύτιμη για την οικοδόμηση ενός βιώσιμου συστήματος οικογενειακής φροντίδας. Συνιστάται η επιστημονική έρευνα, όχι μόνο για την περαιτέρω ανάπτυξη της οικογενειακής φροντίδας, αλλά και για να πεισθούν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής ότι η οικογενειακή φροντίδα είναι καλύτερη για τα παιδιά από την φροντίδα που παρέχεται στα ιδρύματα.

«Επιστημονική έρευνα στον τομέα: Το «HFC» μπορεί να δημιουργήσει μια ερευνητική συνεργασία με αρκετά πανεπιστήμια που θα μπορούσε στη συνέχεια να οδηγήσει σε περαιτέρω επιστημονική έρευνα στον τομέα της εναλλακτικής οικογενειακής φροντίδας στην Κύπρο. Η πραγματοποίηση αξιολογήσεων και η ανάλυση των αναγκών θα μπορούσαν να βοηθήσουν να γίνουν τομές ή να υπάρξουν προτάσεις για βελτιώσεις στο σύστημα της αναδοχής στην Κύπρο».

Κύπρος

«Η συνέχιση της επιστημονικής έρευνας σχετικά με την οικογενειακή φροντίδα έχει μεγάλη αξία για τη βελτίωση της ποιότητας της υποστήριξης ή της καθοδήγησης που προσφέρουν οι οργανισμοί αναδοχής».

Βέλγιο

Αύξηση της ευαισθητοποίησης και προσέγγιση των οικογενειών

Οι εκθέσεις των χωρών τονίζουν ότι η προσέγγιση κατάλληλων οικογενειών υποδοχής και η προώθηση οικογενειακής φροντίδας απαιτούν συνεχή προσοχή. Για να επιτευχθεί αυτό, είναι απαραίτητο να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση του κοινού και να εκπαιδευτεί η κοινωνία στο ζήτημα των ασυνόδευτων παιδιών και των αναγκών τους. Όχι μόνο να προσεγγιστούν περισσότερες οικογένειες, όπως συνιστάται στην Ελλάδα, το Βέλγιο και την Κύπρο, αλλά και να επιτευχθεί η αποδοχή, η κοινωνική ένταξη και η πολιτιστική ποικιλομορφία που είναι απαραίτητες στην Κροατία και την Ιταλία.

«Σε εθνικό επίπεδο, υπάρχει συνεχής ανάγκη για οικογένειες υποδοχής ασυνόδευτων παιδιών. Ως εκ τούτου, οι οργανισμοί αναδοχής συνιστούν συνεχείς δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για την ενημέρωση των Βέλγων πολιτών σχετικά με την οικογενειακή φροντίδα των ασυνόδευτων παιδιών. Η προσέγγιση περισσότερων οικογενειών υποδοχής είναι η πιο σημαντική σύσταση».

Βέλγιο

«Ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την έννοια της εναλλακτικής οικογενειακής φροντίδας. Προώθηση του προγράμματος μεταξύ των εθνικών κοινοτήτων».

Ελλάδα

Υποστήριξη των οικογενειών υποδοχής

Όλοι οι εταίροι διατύπωσαν συστάσεις για την κατάρτιση και την υποστήριξη των οικογενειών υποδοχής. Οι κύριοι στόχοι αυτής της συγκεκριμένης σύστασης είναι να εξοπλιστεί καλύτερα η οικογένεια ώστε να διαχειρίζεται την καθημερινή φροντίδα του παιδιού και να αποτραπούν αστοχίες στις τοποθετήσεις. Αυτό επιτυγχάνεται με την παροχή πληροφοριών για το ιστορικό και τη θέση των ασυνόδευτων παιδιών.

«Ενίσχυση της αμοιβαίας υποστήριξης μεταξύ πρώην και νυν αναδόχων και επιλέξιμων αναδόχων οικογενειών. Ένα μείγμα έμπειρων και άπειρων αναδόχων στις εκπαιδευτικές και ενημερωτικές συνεδρίες θα μπορούσε να προσφέρει ευκαιρίες για ανταλλαγή ορθών πρακτικών και μηχανισμών υποστήριξης».

Κύπρος

«Για τη Φλάνδρα, υπάρχει μία επείγουσα σύσταση να εφαρμοστούν περισσότερες παρεμβάσεις για την επούλωση ψυχικών τραυμάτων, δημιουργώντας μία συγκεκριμένη μορφή καθοδήγησης για τα ασυνόδευτα παιδιά και τις ανάδοχες οικογένειες. Η διασυννοριακή δικτύωση πρέπει να βελτιωθεί και να αυξηθεί. Η επαφή και η συμμετοχή της βιολογικής οικογένειας του παιδιού έχει μεγάλη αξία στην καθοδήγηση. Οι οργανώσεις πρέπει επίσης να δημιουργήσουν τη δυνατότητα μιας "οικογένειας υποστήριξης" για την ανάδοχη οικογένεια ασυνόδευτων παιδιών, έτσι ώστε η ανατροφή να μπορεί να μοιράζεται και η ανάδοχη οικογένεια να μπορεί μερικές φορές να αποστασιοποιηθεί από το παιδί, αλλά να εξακολουθεί να το φροντίζει».

Βέλγιο

Επιμόρφωση των επαγγελματιών

Οι εκθέσεις των χωρών περιγράφουν την ανάγκη περαιτέρω βελτίωσης των γνώσεων και των δεξιοτήτων των επαγγελματιών που εργάζονται με οικογένειες υποδοχής. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, για παράδειγμα, μέσω της κατάρτισης και της αμοιβαίας υποστήριξης.

«Όσον αφορά στους ανθρώπινους πόρους, οι επαγγελματίες των δημόσιων κοινωνικών υπηρεσιών χρειάζονται κατάρτιση που θα βελτιώσει τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους (π.χ. διαπολιτισμικές ή νομικές δεξιότητες), προκειμένου να προσαρμόσουν τις ψυχοκοινωνικές και εκπαιδευτικές τους παρεμβάσεις στις ειδικές ανάγκες των ασυνόδευτων παιδιών. Οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παιδικής και οικογενειακής φροντίδας θα πρέπει επίσης, αν κρίνεται απαραίτητο, να αναβαθμίσουν τις δεξιότητες του προσωπικού τους».

Ιταλία

«Περαιτέρω βελτίωση των πολιτιστικών ικανοτήτων, της πολιτιστικής ευαισθησίας και της διαπολιτισμικής, φιλικής προς τα παιδιά επικοινωνίας».

Κροατία

ALFACA II

Συγχρηματοδοτούμενο
από το Πρόγραμμα
REC της Ευρωπαϊκής
Ένωσης

© Nidos, Amici Dei Bambini (Ιταλία), “Hope For Children” CRC Policy Center (Κύπρος), Mentor-Escale, Minor-Ndako & Pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel (Βέλγιο), ΜΕΤΑδραση (Ελλάδα) Center for Missing and Exploited Children (Κροατία), Μάιος 2019

Συντάκτες: Marjolein Groen, Dubravka Marušić, Christine Shahbenderian, Valentina Tenedini, Lenny Trogh, Manuelle Theys, Gerrit Tigelaar, Alvaro Vaitsis

Δημοσίευση: Stichting Nidos, Maliebaan 99, 3581 CH Ουτρέχτη, Ολλανδία

Γλωσσική επιμέλεια στα ελληνικά: Γρηγόρης Λάμπου

Αυτή η έκθεση χώρας δημοσιεύτηκε στο πλαίσιο του έργου ALFACA II (Φεβρουάριος 2018-Ιούλιος 2019). Στόχος της είναι η δημιουργία βιώσιμης οικογενειακής φροντίδας στο Βέλγιο, την Κροατία, την Κύπρο, την Ελλάδα και την Ιταλία.

Το περιεχόμενο της παρούσας έκθεσης εκφράζει μόνο τις απόψεις των συντακτών και είναι αποκλειστική ευθύνη τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αναδέχεται οιαδήποτε ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα.

